

Krisåtgärder för Sveriges livsmedelsindustri och livsmedelsberedskap

Kostnadslättnader, regelförenklingar och stärkt konkurrenskraft

Livsmedelsproducenternas budskap är tydligt. Om regeringen vill ha lägre sårbarhet, fler jobb, ökad produktion och en starkare livsmedelsberedskap måste det också bli enklare och billigare att producera livsmedel i Sverige. Politiken bör därför rikta in sig på att hjälpa företagen hantera extrema kostnadschocker som beror på externa faktorer, och på att inte ta beslut som bidrar till att öka producenternas kostnader. Samtidigt behöver politiken öka förståelsen för att ökade kostnader måste leda till högre matpriser. Företag som inte får kompensera sig för kostnadsökningar går till slut i konkurs, och företag som går i konkurs producerar ingen mat. Företagen efterfrågar därför att regeringen:

- 1** **Inför ett tidsbegränsat kostnadslättnadspaket för livsmedelsproducerande företag**
- 2** **Sänker arbetsgivaravgifter, energiskatter och drivmedelskostnader**
- 3** **Pausar eller förenklar nya kostnadsdrivande regelkrav**
- 4** **Ser över politiskt beslutade kostnadsdrivande avgifter**
- 5** **Skapar investeringsstöd för produktion, beredskap och omställning**
- 6** **Säkerställer att offentliga åtgärder inte leder till ökad prispress på producentledet**
- 7** **Erkänner och behandlar livsmedelsindustrin som samhällsviktig infrastruktur**

Bakgrund och syfte

Efter flera år av extrema kostnadsökningar, svag eller till och med negativ lönsamhet och ökade krav på beredskap, hållbarhet och regelefterlevnad efterlyser svenska livsmedelsproducenter ett tydligt politiskt skifte: från ensidigt, icke-konstruktivt fokus på prispress till satsningar på ökad konkurrenskraft, produktion och försörjningsförmåga.

I denna rapport har vi sammanställt de viktigaste kostnadslättande krisåtgärder som våra medlemsföretag vill se på kort, medellång och lång sikt. Som underlag har vi utgått ifrån våra kvartalsvisa konjunkturenkäter, regelbundna samtal med våra medlemsföretag och diskussioner i det Livsmedelspolitiska rådet.

Om Livsmedelsföretagen

Livsmedelsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation för alla som producerar mat och dryck i Sverige. Våra 750 medlemsföretag sysselsätter 45 000 personer i hela landet, omsätter över 200 miljarder kronor per år och utgör tillsammans Sveriges tredje största industrigren. Medlemmarna producerar merparten av all svensk mat och dryck och tillsammans med lantbruket är de ryggraden i landets försörjningsförmåga.

Branschens huvudbudskap

Åtgärderna som vi föreslår i denna rapport kommer direkt från medlemsföretagen själva, till stor del uttryckta genom enkätsvar i vårt kvartalsvisa konjunkturbrev. Svaren ger en tydlig bild av en bransch som efterfrågar politisk stabilitet, lägre kostnadstryck och bättre förutsättningar för produktion. Företagen återkommer särskilt till sänkta arbetsgivaravgifter och skatter, lägre energi-, bränsle- och transportkostnader, minskad regelbörda och bättre villkor för investeringar.

Företagens svar bygger på en grundläggande insikt: Det som inte produceras i fredstid kommer inte produceras i kristid. En livsmedelsindustri som går på knäna har inte resurser att investera, anställa, upprätthålla sin konkurrenskraft, bygga omsättningslager, säkra alternativa leveransvägar eller stärka sin beredskap. Som en företagare uttrycker det: "När allt blir dyrare kan inte maten bli billigare. Mat måste få kosta."

1. Sänk arbetsgivaravgifter, skatter och andra avgifter

Det mest återkommande konkreta förslaget gäller sänkta arbetsgivaravgifter, löneskatter och andra avgifter som direkt påverkar företagets kostnadsmassa. Företagen beskriver detta som en mer träffsäker åtgärd än breda konsumentinriktade subventioner, eftersom den stärker företagets möjlighet att behålla personal, investera och fortsätta producera i Sverige. Flera pekar särskilt på arbetsintensiva företag och enklare jobb, där höga arbetskraftskostnader gör det svårt att konkurrera med produktion i andra länder. Eller som ett företag uttrycker det: "Vi konkurrerar inte med andra svenska företag utan industrier i Rumänien, Lettland och Slovakien."

Specifika förslag som nämns är tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter, lägre skatt på arbete, minskade avgifter kopplade till livsmedelsproduktion och tillstånd, samt möjlighet till skatteanstånd för att stärka likviditeten. Ett svar sammanfattar detta som: "Tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter, reducerade drivmedelsskatter och tillfälliga skatteanstånd." Ett annat företag lyfter konkurrensperspektivet: "Sänk arbetsgivaravgifter och skatt på arbete för att behålla industri i Sverige."

Argumentet är inte bara att lägre arbetskraftskostnader stärker företagets marginaler, utan också att de kan bidra till fler jobb, särskilt för unga och personer som står långt från arbetsmarknaden. Lägre kostnader för arbete är därmed ett av de snabbaste sätten att stärka företagets likviditet och behålla produktion i Sverige. För arbetsintensiva företag kan skillnaden mellan att kunna anställa och behöva säga upp personal vara liten.

Förslag till regeringen:

- **inför tidsbegränsat sänkta arbetsgivaravgifter för livsmedelsproducerande företag**
- **förstärk nedsättningen för unga och nya på arbetsmarknaden**
- **skapa särskilda lättnader för arbetsintensiva små och medelstora livsmedelsföretag. Stödet kan utformas så att det trappas ned när kostnadsläget normaliseras**

2. Dämpa energi-, bränsle- och transportkostnader

Ett annat tydligt uttryckt behov är åtgärder mot höga energi-, bränsle- och transportkostnader som en konsekvens av kriget i Iran. Företagen beskriver dessa kostnader som akuta och svåra att påverka på företagsnivå. Elpriser, drivmedel, bränsletillägg och transportkostnader slår direkt mot produktion, distribution och i förlängningen konsumentpriser. Ett företag skriver kort och tydligt: "Elpriset." Ett annat utvecklar problemet: "Det som slår hårt här och nu är bränsletillägg på transporter. Det är ju en stor del av vår kostnad här och nu."

Energi, drivmedel och transporter är insatsvaror i nästan all livsmedelsproduktion. När de kostnaderna ökar slår det förr eller senare mot både producenter och konsumenter. Vill regeringen dämpa prispressen måste insatserna börja där kostnaderna uppstår.

Förslag till regeringen:

- **inför tidsbegränsade lätnader på el- och energiskatter för energiintensiv livsmedelsproduktion**
- **reducera tillfälligt skatt på drivmedel för livsmedelsdistribution och primärproduktion**
- **skapa ett riktat transportstöd för geografiskt utsatta producenter**
- **följ upp kostnadsdrivande tillägg i transport- och rederiledet**

Åtgärderna bör vara tidsbegränsade, transparenta och riktade mot verifierbara kostnadsökningar.

3. Minska regelbördan och sluta lägga nya kostnader på företagen

Många av Livsmedelsföretagens medlemmar efterfrågar en tydlig paus eller förenkling av nya regler, rapporteringskrav och direktiv. EU-relaterade regelverk så som ESG-krav (hållbarhetsrapportering), PPWR (förpacknings- och förpackningsavfallsförordningen), EUDR (avskogningsförordningen) och NIS2 (cybersäkerhetslagen) och konsumentmaktsdirektivet nämns särskilt som exempel på kostnadsdrivande krav. Budskapet är inte att all reglering ska tas bort, utan att nya krav måste införas med större hänsyn till företagens faktiska kapacitet och kostnadsläget. Det går inte att kräva högre beredskap, mer klimatanpassning och högre regelefterlevnad samtidigt som man kräver lägre matpriser. Någon måste betala notan, och idag hamnar den allt för ofta hos producentledet.

Ett återkommande konkret förslag är att stoppa, skjuta upp eller förenkla rapporteringskrav och direktiv under en krisperiod på 12–24 månader. Andra förslag är snabbare tillståndprocesser, mer enhetlig tillsyn, mindre överimplementering av EU-direktiv, färre administrativa avgifter och en samlad översyn av politiskt beslutade kostnader. Det gäller bland annat förpacknings- och nedskräpningsavgifter, tillsynsavgifter, elnätsavgifter, hushållsnära insamling och ökade rapporteringskrav i kölvattnet av implementering av ny EU-lagstiftning. Ett medlemsföretag formulerar det så här: "Minska regelbördan. Det tillkommer nya krav och direktiv hela tiden som skapar en massa administration." Ett annat skriver: "Stoppa/skjut på alla rapporteringskrav/direktiv som kommer från EU, vi behöver ej mer administration." Ett tredje framför ett mycket konkret förslag: "Regeringen bör anta ett nationellt undantag på 5 år från reuse-kravet i PPWR. Det kostar inte staten nåt och skulle underlätta enormt för företagen. Ta efter hur Norge har agerat!"

Förslag till regeringen:

- **inför ett regelstopp eller förenklingspaket för livsmedelsproducerande företag under en krisperiod på 12–24 månader**
- **säkerställ att EU-direktiv inte överimplementeras**
- **ge myndigheter ett tydligare främjandeuppdrag – att våga utmana EU-lagstiftning borde bli en stående instruktion till svenska myndigheter**
- **skapa snabbspår för investeringar som stärker produktion, beredskap eller omställning**
- **gör en samlad genomlysning av politiskt beslutade kostnader för livsmedelsindustrin**
- **se över förpacknings- och nedskräpningsavgifterna**
- **säkerställ att tillsyns- och kontrollavgifter är proportionerliga, förutsägbara och inte hämmar investeringar**

4. Stärk svensk livsmedelsproduktion, beredskap och försörjningsförmåga

Livsmedelsindustrin bör behandlas som det den är – en samhällsviktig sektor. Flera av Livsmedelsföretagens medlemmar pekar på Sveriges låga självförsörjningsgrad och på sårbarheten i en orolig omvärld. En fungerande livsmedelsberedskap byggs inte i första hand genom planer och strategidokument, utan genom lönsamma företag med kapacitet att investera, anställa och hålla produktionen igång även när samhället utsätts för störningar.

Konkreta förslag är investeringsstöd till animalieproduktion och primärproduktion, stöd till klimatsmarta investeringar på gård och i fabriker, bättre villkor för svenska bönder, stöd till lokal svensk gödselproduktion och uppbyggnad av omsättningslager. Sammantaget åtgärder som gör det mer lönsamt att producera livsmedel i Sverige. Ett svar sammanfattar ambitionen väl: ”Fortsätt att stärka beredskapen i Sverige genom att hjälpa industrin att ha en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion.”

Förslag till regeringen:

- **behandla livsmedelsproduktionen som en del av Sveriges samhällsviktiga infrastruktur**
- **bygg upp strategiska omsättningslager av kritiska insatsvaror**
- **prioritera industrins tillgång till el, drivmedel, vatten och transporter**
- **utforma beredskapsåtgärder genom affärsmässiga avtal med företagen**

Mer information om Livsmedelsföretagens förslag på åtgärder för att stärka Sveriges livsmedelsberedskap finns i rapporten [Recept för resiliens](#) från 2025 och i den uppföljande rapporten [Hur stark är Sveriges beredskap?](#) från 2026.

5. Undvik populistisk matprispolitik

Flera medlemsföretag uttrycker frustration över den politiska diskussionen om matpriser och matmomssänkningen. Kritiken handlar inte om att hushållen inte ska få stöd utan om att lägre priser inte kan trollas fram om kostnaderna i producentledet fortsätter att öka. Lägre matmoms kan stärka hushållens köpkraft och på kort sikt bidra till ökad försäljning av svenskproducerade livsmedel. Men om reformen samtidigt leder till ökad prispress på leverantörsledet riskerar den att försvaga den svenska produktion som reformen i praktiken är beroende av.

Svaren pekar på att kostnadsökningar för råvaror, energi, löner, transporter och reglering måste kunna föras vidare på ett rimligt sätt. Flera vill att politiken slutar beskriva livsmedelskedjan som problemet och i stället erkänner att företagen verkar i en global och volatil kostnadsmiljö. Ett citat fångar detta: ”Låt inte maten ta en för stor plats i röstjakten – maten måste få kosta och livsmedelskedjan är inte bovar.”

Förslag till regeringen:

- **använd inte matpriser som ett isolerat mått på livsmedelspolitikens framgång**
- **säkerställ att uppföljningen av momssänkningen och matpriskommissionens arbete tar hänsyn till verkliga kostnadsökningar i producentledet**
- **undvik åtgärder som bidrar till att ”låsa fast” leverantörspriser trots ökade kostnader för råvaror, energi, transporter och reglering**

6. Skapa långsiktighet, investeringar och bättre folkhälsa genom stabila spelregler

Utöver akuta lättnader efterfrågar företagen långsiktighet. Företagen vill kunna fatta investeringsbeslut utifrån tydliga och stabila villkor. Osäkerhet kring regler, energi, valuta, råvaror och politiska beslut gör det svårare att planera och investera. Därför efterfrågas både kortsiktiga krisåtgärder och långsiktiga reformer för konkurrenskraft.

Inom mat och hälsa-området är företagen tydliga med att frivilliga åtgärder, i motsats till tvingade lagstiftning, skapar ett genuint engagemang, ökar incitamenten för innovation och stärker konkurrenskraften hos den svenska livsmedelsindustrin. Det skapar förutsättningar för långsiktigt hållbara, positiva effekter. Tvingande regleringar får ofta oavsiktliga negativa konsekvenser och minskar företagens incitament för innovation, samverkan och proaktivitet.

Konkreta förslag är investeringsbidrag, skattelättnader för investeringar, snabbare tillståndsprocesser, incitament för grön omställning, stöd till SME-företag, frigörande av kapital, satsningar på innovation och export samt tydligare infrastrukturplanering. Ett svar uttrycker behovet av förutsägbarhet: "Vi behöver tydliga spelregler som gör det lättare att fatta beslut efter för att våga göra investeringar." Ett annat företag är väldigt konkret kring långsiktighet och lika spelregler: "Den tillfälliga salmonellaersättningen till kycklingbönder måste göras permanent. Det stärker smittskyddet, ger branschen förutsägbara villkor och säkerställer att hela den produktionskedja som krävs för svensk kycklingproduktion – inklusive föräldradjursledet – kan bidra till en robust livsmedelsförsörjning."

Förslag till regeringen:

- **skapa ett långsiktigt investeringsprogram för svensk livsmedelsproduktion**
- **fortsatt satsning på livsmedelsforskning med utlysningar anpassade utefter företagets behov och förutsättningar**
- **förstärk exportfrämjandet**
- **använd skattesystemet för att stimulera investeringar i produktivitet, beredskap och grön omställning**
- **säkerställ att tillståndsprocesser inte fördröjer investeringar som stärker Sveriges försörjningsförmåga**
- **bibehåll förutsägbar policyutveckling som ger långsiktighet (t ex inför inte sockerskatt på läsk när företagen redan anslutit sig till pågående frivilliga och effektiva åtagande)**
- **besluta om långsiktig offentlig finansiering av matvaneundersökningar**

7. Infrastruktur, marknadsmakt och kompetensförsörjning

I några enkätsvar lyfts mer strukturella frågor. Det handlar om bättre infrastruktur för energi, vatten, vägar och järnväg, men också en kompetensförsörjningsstrategi för livsmedelssektorn och relevanta utbildningar, exempelvis inom slakt, el och automation. Därtill finns en tydlig efterfrågan på att politiken ser över dagligvaruhandelns och vissa logistikaktörers marknadsmakt. Företagen nämner "dagligvaruhandelns monopolliknande ställning", rederi-oligopol och behov av att skäligen kostnadsökningar släpps igenom i handeln.

Trots ett antal väldigt utmanande år så vill 9 av 10 svenska livsmedelsproducenter öka produktionen de kommande fem åren. Det största hindret för företagets ambitioner är dock kompetensbrist. Sju av tio företag anger att det har blivit svårare att få tag på rätt kompetens i dag jämfört med för fem år sedan. Och tre av fyra uppger att de har upplevt negativa konsekvenser till följd av att de inte lyckats rekrytera medarbetare med den utbildning och erfarenhet de sökte efter.

För att öka tillgången på kvalificerade anställda vill Livsmedelsföretagen se en väl genomtänkt och långsiktig nationell kompetensstrategi för svensk livsmedelsproduktion.

Förslag till regeringen:

- **inrätta branschråd för att stärka myndigheternas samarbete med livsmedelsföretag och branschorganisationer på kompetensförsörjningsområdet**
- **ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att inrätta en nationell branschsamordnare som har god kännedom om livsmedelsindustrin**
- **utforma gymnasiala utbildningar för att bättre möta behoven av personal främst inom processteknik-livsmedel, automation, drift- och underhåll, bageri och konditori samt kött och chark**
- **planera och dimensionera fler utbildningar och platser inom Yrkesvux utifrån livsmedelsföretags behov**
- **ge bärföretag möjlighet att ta in arbetskraft från tredje land**
- **genomför satsning på kunskapslyft för befintligt anställda med ett stimulansstöd**

Mer information om Livsmedelsföretagens samtliga 20 förslag som inkluderar alla delar och nivåer i utbildningssystemet finns i rapporten [Livsmedelsindustrins kompetensbehov från 2026](#).

Sverige har en av EU:s mest koncentrerade dagligvarumarknader – tre dagligvaruaktörer kontrollerar över 90 procent av marknaden. EU:s direktiv om otillbörliga handelsmetoder (UTP) från 2019 – i Sverige kallad Lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder (LOH) – har bidragit till att tydliggöra spelreglerna i livsmedelskedjan och haft en normerande effekt på relationerna i livsmedelskedjan. Samtidigt visar såväl svenska erfarenheter som utvecklingen på EU nivå att regelverket inte är fullt ut anpassat till dagens marknadsstruktur. Den ökande koncentrationen i detaljhandeln, framväxten av gränsöverskridande inköpsallianser samt en fortsatt obalans i förhandlingsstyrka gör att behovet av en uppdaterad och mer träffsäker reglering är tydligt.

Förslag till regeringen inför den kommande revideringen av LOH:

- **avskaffa omsättningströsklarna som finns på EU-nivå**
- **utvidga och tydliggör vilka handelsmetoder som ska vara förbjudna**
- **säkerställ tydliga, förutsebara och lätt tillämpbara regler**
- **stärk skyddet mot repressalier**
- **förbättra tillsynen och efterlevnaden så att reglerna får faktisk effekt i praktiken**

Sverige har i dag en omfattande underhållsskuld avseende vår befintliga transportinfrastruktur. En skuld som för med sig störningar och hastighetsnedsättningar på väg- och järnvägssträckor och som skapar utmaningar inom hela livsmedelskedjan. För det räcker inte att vi kan producera maten – den måste också nå fram. Och det krävs ökad kapacitet och bärighet krävs för att industrin ska kunna transportera mer kostnadseffektivt.

Förslag till regeringen:

- **prioritera reparation och underhåll av befintlig infrastruktur med ett långsiktigt perspektiv**
- **säkerställ bättre vägar, längre och tyngre tåg samt smidigare tillståndsprocesser**
- **genomför proaktivt underhåll av hela transport-systemet för att minska störningar och säkra exporten, även vid kris**
- **sänk transportkostnaderna genom exempelvis lägre banavgifter och stöd till elektrifiering, för att stärka konkurrenskraften och driva klimatomställningen**

Samlad rekommendation utifrån företagens behov

Svenska livsmedelsproducenter konkurrerar på en europeisk marknad, men verkar med svenska kostnader, svenska avgifter och svenska regelverk. När lönsamheten redan är låg i ett europeiskt perspektiv – den svenska livsmedelsindustrin är femte minst lönsam i EU – blir varje ny kostnad ett hot mot investeringar, produktion och jobb i Sverige. Kostnadslättnader bör därför inte beskrivas som särbehandling, utan som en nödvändig konkurrenskraftsreform.

Regeringens mest effektiva svar på företagens föreslagna åtgärder vore ett samlat paket för livsmedelsindustrins konkurrenskraft och beredskap.

- **På kort sikt** behövs akuta kostnadslättnader:
tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter, lägre energi- och drivmedelskostnader, transportstöd och möjlighet till skatteanstånd.
- **På medellång sikt** behövs reformer som minskar regelbördan, kortar tillståndprocesser, ser över politiskt beslutade avgifter och gör implementeringen av EU-regelverk mer kostnadseffektiv.
- **På längre sikt** behövs investeringar i produktion, beredskap, infrastruktur, kompetens, innovation och export.

Den politiska kommunikationen bör samtidigt skifta från prispress till konkurrenskraft och försörjningsförmåga. Företagen efterfrågar att livsmedelsindustrin erkänns som strategiskt viktig och att detta får positiva konsekvenser för företagen, att verkliga kostnader i värdekedjan tas på allvar och att staten undviker åtgärder som skapar mer administration utan att sänka företagets faktiska kostnader.

Budskapet från de svenska livsmedelsproducenterna är tydligt. Svensk livsmedelsindustri kan skapa jobb och välfärd, stärka beredskapen och bidra till trygg livsmedelsförsörjning i en orolig tid. Men det förutsätter lönsamhet, förutsägbara villkor och politiska beslut som inte ökar kostnaderna. Sverige kan inte bygga livsmedelsberedskap på olönsam produktion. Vi har sagt det förr men det tål att upprepas: företag som går i konkurs producerar ingen mat. Därför måste det bli enklare och billigare att producera livsmedel i Sverige, och företagets förslag till åtgärder visar hur det kan göras.

**LIVSMEDELSFÖRETAGEN ÄR EN BRANSCH- OCH
ARBETSGIVARORGANISATION FÖR ALLA SOM TILLVERKAR
MAT OCH DRYCK I SVERIGE.**

LÄS MER PÅ LIVSMEDELSFÖRETAGEN.SE

LIVSMEDELSFÖRETAGEN